



บทที่ 5

การตัดสินใจภาษาโดยาวัชรยุกต์

ดังที่กล่าวในบทนำแล้วว่าจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว มีพื้นที่ทางด้านทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งน่าจะใช้ภาษาไทยโคราชเป็นส่วนใหญ่ โดยที่คำศัพท์ในภาษาไทยโคราชส่วนใหญ่มักจะใช้เหมือนกับภาษาไทยถิ่นกลาง แต่เสียงวรรณยุกต์ไม่เหมือนกับภาษาไทยถิ่นกลาง ดังนั้นถ้าใช้เกณฑ์การศึกษาศัพท์เพียงอย่างเดียว ก็จะไม่สามารถแยกจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยถิ่นกลางและจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยโคราชออกจากกันได้ ฉะนั้นเพื่อที่จะศึกษาว่ามีจุดเก็บข้อมูลใดบ้างที่อาจมีประชากรที่พูดภาษาไทยโคราช ผู้วิจัยจึงได้จัดการศึกษาวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการช่วยตัดสินใจภาษา โดยนำผลการศึกษาวรรณยุกต์ในช่อง B1-C1 C1-C2 และ C3-C4 มาใช้แยกจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยโคราชออกจากจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยถิ่นกลาง

จากการศึกษาการกระจายศัพท์จุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยถิ่นกลาง พบว่ามีจุดเก็บข้อมูลหนึ่งที่ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ใช้ศัพท์ ไม้บัก แทนหน่วยอรรถ "ไม้กวาด" ซึ่งเป็นศัพท์ภาษาไทยโคราช (ดูภาพที่ 16 หน้า 65) นอกจากนี้ยังพบว่าที่ตำบลช่องกุ่ม และตำบลแซร์อ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่ใช้ศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลาง ยกเว้นหน่วยอรรถ "พีสะไว้" ใช้ศัพท์ พีนาง (ดูภาพที่ 18 หน้า 67) ซึ่งจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาไทยโคราช (วิจิตรณ์ ภาณุพงศ์, 2529 และ ถาวร สุบงกช, 2526) พบว่าในภาษาไทยโคราช ใช้ศัพท์ ไม้บัก แทนหน่วยอรรถ "ไม้กวาด" และใช้ศัพท์ พีนาง แทนหน่วยอรรถ "พีสะไว้" ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการศึกษาจุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยถิ่นกลางในทั้ง 2 จังหวัดโดยใช้ผลการศึกษาวรรณยุกต์ดังกล่าว

ผลการศึกษาวรรณยุกต์จุดเก็บข้อมูลที่พูดภาษาไทยถิ่นกลางของทั้ง 2 จังหวัด จำนวน

31 ตำบล พบการกระจายของวรรณยุกต์แบบต่างๆ 5 รูปแบบ คือ

1. การกระจายของวรรณยุกต์ต่างๆตรงตามระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นกลาง คือ $B1 \neq C1$, $C1 = C2$ และ $C3 \neq C4$ จำนวนจุดเก็บข้อมูลที่พบ 14 ตำบล
2. การกระจายของวรรณยุกต์ต่างๆตรงตามระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยโคราช คือ $B1 = C1$, $C1 \neq C2$ และ $C3 = C4$ จำนวนจุดเก็บข้อมูลที่พบ 2 จุด
3. การกระจายของวรรณยุกต์ต่างๆตรงตามระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นกลางเพียงบางส่วน คือ $B1 \neq C1$ และ $C1 = C2$ แต่ต่างที่ $C3 = C4$ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามอาจจะดูรูปเขียน เพราะเห็นว่าวรรณยุกต์ในช่อง $C1$, $C2$, $C3$ และ $C4$ ต่างก็มีรูปวรรณยุกต์ที่เหมือนกันอยู่ (ดูรายการคำที่ใช้ทดสอบเสียงวรรณยุกต์ หน้า 29 และ 35-36) จึงคิดว่าคำทุกคำคงจะออกเสียงเหมือนกันหมด จำนวนจุดเก็บข้อมูลที่พบ 8 จุด
4. การกระจายของวรรณยุกต์ต่างๆที่เกิดจากผู้ตอบแบบสอบถามไม่ให้ความสนใจหรืออาจจะไม่เข้าใจการตอบแบบสอบถามในส่วนนี้ แต่ให้คำตอบว่า "เหมือนกัน" ทุกข้อ การกระจายของวรรณยุกต์มีลักษณะดังนี้ คือ $B1 = C1$, $C1 = C2$ และ $C3 = C4$ จำนวนจุดเก็บข้อมูลที่พบ 1 จุด
5. การกระจายของวรรณยุกต์ที่เกิดจากเหตุผลเดียวกับข้อ 4 แต่ให้คำตอบว่า "ต่างกัน" ทุกข้อ การกระจายของวรรณยุกต์มีลักษณะดังนี้ คือ $B1 \neq C1$, $C1 \neq C2$ และ $C3 \neq C4$ จำนวนจุดเก็บข้อมูลที่พบ 6 จุด

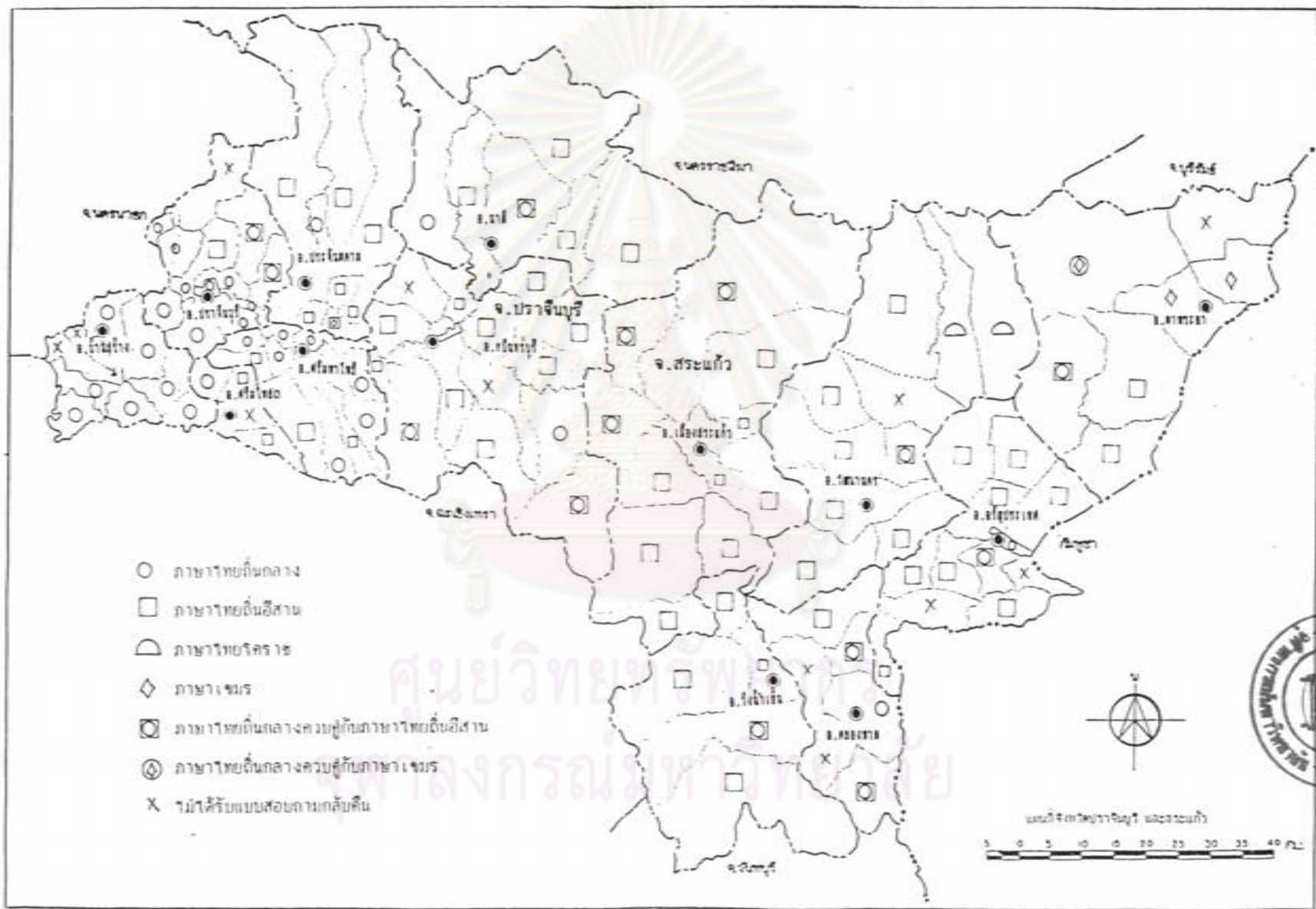
จากผลการตัดสินใจโดยใช้อักษรวรรณยุกต์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถแยกจุดเก็บข้อมูลที่พบการกระจายของวรรณยุกต์ต่างๆที่ตรงตามระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยโคราชได้ คือ $B1 = C1$, $C1 = C2$ และ $C3 = C4$ จุดเก็บข้อมูลที่พบการกระจายของวรรณยุกต์ดังกล่าวจำนวน 2 จุด ได้แก่ จุดเก็บข้อมูลที่ตำบลช่องกุ่ม และตำบลแซร์อ้อ อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ซึ่งแสดงว่าจุดเก็บข้อมูลดังกล่าวพูดภาษาไทยโคราช (ดูภาพที่ 39 หน้า 105) ส่วนการกระจายของวรรณยุกต์ที่ไม่ตรงตามระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยโคราช เป็นผลมาจากข้อจำกัดของการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ทางไปรษณีย์ ซึ่งทั้งผู้วิจัยและผู้ตอบแบบสอบถามอาจจะมีความเข้าใจไม่ตรงกัน โดยผู้วิจัยไม่มีโอกาสที่จะอธิบายชี้แจงได้โดยตรง

หลังจากที่ได้ตัดสินภาษาที่ใช้ในแต่ละจุดเก็บข้อมูลโดยใช้เกณฑ์การศึกษาศัพท์และ
วรรณยุกต์แล้ว ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยจะนำผลการตัดสินการวิจัยภาษาต่างๆในจังหวัดปราจีนบุรีและ
สระแก้ว เสนอลงในแผนที่สรุปจำนวน 2 แผนที่ ได้แก่ แผนที่แสดงการกระจายของภาษาในจังหวัด
ปราจีนบุรีและสระแก้ว โดยใช้เกณฑ์การศึกษาศัพท์และวรรณยุกต์ (ดูภาพที่ 39 หน้า 105) และ
แผนที่แสดงเขตภาษาต่างๆในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว (ดูภาพที่ 40 หน้า 110)



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 39 แผนที่แสดงการกระจายของภาษาในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว
โดยที่ X แทนที่การศึกษาศัพท์และวรรณยุกต์



เขตภาษาต่างๆในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว

จากแผนที่ภาพที่ 39 ซึ่งแสดงการกระจายของภาษาในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว พบว่ามีภาษาพูดที่ใช้อยู่ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยโคราช และภาษาเขมร ซึ่งสามารถกำหนดพื้นที่ที่พูดภาษาเหล่านี้เป็น 6 เขต ได้ดังนี้

1. เขตภาษาไทยถิ่นกลาง
2. เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน
3. เขตภาษาไทยโคราช
4. เขตภาษาเขมร
5. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน
6. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร

จังหวัดปราจีนบุรี มีจุดเก็บข้อมูล 65 จุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 59 จุด (90.76%) มีการแบ่งเขตภาษาที่ใช้พูดเป็น 3 เขต คือ เขตภาษาไทยถิ่นกลาง เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน และ เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน ดังนี้

1. เขตภาษาไทยถิ่นกลาง ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 27 จุด พื้นที่ที่พูดในแต่ละอำเภอ ได้แก่
 - อำเภอเมือง 9 จุด ได้แก่ ต.หน้าเมือง ต.โคกไม้ลาย ต.ดงพระราม ต.ท่างาม ต.ไม้เท้า ต.บางบริบูรณ์ ต.วัดโสมภีร์ ต.รอบเมือง และ ต.บางเดชะ
 - อำเภอบ้านสร้าง 7 จุด ได้แก่ ต.บ้านสร้าง ต.บางพลวง ต.บางยาง ต.บางแตน ต.บางขาม ต.กระทู้มแพ้ว และ ต.บางบลาร้า
 - อำเภอศรีมโหสถ 1 จุด ได้แก่ ต.ไผ่ชะเลือด
 - อำเภอศรีมหาโพธิ 7 จุด ได้แก่ ต.หาดยาง ต.บางกุ่ม ต.บ้านทาม ต.สัมพันธ์ ต.หนองโพรง ต.ท่าตูม และ ต.กรอกสมบูรณ์
 - อำเภอประจันตคาม 1 จุด ได้แก่ ต.หนองแก้ว
 - อำเภอกบินทร์บุรี 1 จุด ได้แก่ ต.วังตะเคียน
 - อำเภอนาดี 1 จุด ได้แก่ ต.สะพานหิน

2. เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 26 จุด พื้นที่ที่พูดในแต่ละอำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมือง 1 จุด ได้แก่ ต.บ้านพระ
- อำเภอศรีมหาโพธิ 2 จุด ได้แก่ ต.คู่ลำพัน และ ต.โลกไทย
- อำเภอศรีมหาโพธิ 3 จุด ได้แก่ ต.ศรีมหาโพธิ ต.คงกระทองยาม และ

ต.หัวหว้า

3. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 6 จุด พื้นที่ที่พูดในแต่ละอำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมือง 2 จุด ได้แก่ ต.คงขี้เหล็ก และ ต.เงินหอม
- อำเภอประจันตคาม 1 จุด ได้แก่ ต.บ้านหอย
- อำเภอบินทร์บุรี 2 จุด ได้แก่ ต.ลาดตะเคียน และ ต.วังท่าช้าง
- อำเภอนาดี 1 จุด ได้แก่ ต.นาดี

จังหวัดสระแก้ว มีจุดเก็บข้อมูล 51 จุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 45 จุด (88.23%) มีการแบ่งเขตภาษาที่ผู้พูดเป็น 6 เขต คือ เขตภาษาไทยถิ่นกลาง เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน เขตภาษาไทยโรราช เขตภาษาเขมร เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน และเขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร ดังนี้

1. เขตภาษาไทยถิ่นกลาง ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 2 จุด พื้นที่ที่พูดในแต่ละอำเภอ ได้แก่

- อำเภออรัญประเทศ 1 จุด ได้แก่ ต.อรัญประเทศ
- อำเภอคลองหาด 1 จุด ได้แก่ ต.คลองหาด

2. เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 29 จุด พื้นที่ที่พูดในแต่ละอำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมือง 8 จุด ได้แก่ ต.ท่าแยก ต.หนองบอน ต.สระขวัญ ต.หนองหว้า
- ต.เขาฉกรรจ์ ต.ท่าเกษม ต.พระเพลิง และ ต.สระแก้ว

- อาเภอวัฒนานคร 6 จุด ได้แก่ ต.หนองหมากฝ้าย ต.หนองตะเคียนบอน ต.โนนหมากเก็ง ต.วัฒนานคร ต.ท่าเกวียน และ ต.ผักชะ
 - อาเภออรัญประเทศ 8 จุด ได้แก่ ต.หันทราย ต.หนองสังข์ ต.ป่าไร่ ต.บ้านใหม่หนองไทร ต.คลองทับจันทร์ ต.เมืองใหม่ ต.ทับพริก และ ต.คลองน้ำใส
 - อาเภอตาพระยา 2 จุด ได้แก่ ต.หนองแวง และ ต.โคกสูง
 - อาเภอวังน้ำเย็น 4 จุด ได้แก่ ต.คลองหินปูน ต.ตาหลังใน ต.วังสมบูรณ์ และ ต.วังน้ำเย็น
 - อาเภอคลองหาด 1 จุด ได้แก่ ต.ไทรเดี่ยว
3. เขตภาษาไทยโคราช ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 2 จุด พื้นที่ที่พูด ได้แก่ ต.ช่องกุ่ม และ ต.แซร์อ อ.วัฒนานคร
4. เขตภาษาเขมร ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 2 จุด พื้นที่ที่พูด ได้แก่ ต.ทัพเสด็จ และ ต.ตาพระยา อ.ตาพระยา
5. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 9 จุด พื้นที่ที่พูดในแต่ละอาเภอ ได้แก่
- อาเภอเมือง 3 จุด ได้แก่ ต.โคกปี่ฆ้อง ต.บ้านแก้ง และ ต.ศาลาลาดวน
 - อาเภออรัญประเทศ 1 จุด ได้แก่ ต.ปากห้วย
 - อาเภอวัฒนานคร 1 จุด ได้แก่ ต.หนองแวง
 - อาเภอตาพระยา 1 จุด ได้แก่ ต.หนองม่วง
 - อาเภอวังน้ำเย็น 1 จุด ได้แก่ ต.วังใหม่
 - อาเภอคลองหาด 2 จุด ได้แก่ ต.เบญจขร และ ต.คลองน้ำเย็น
6. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร ประกอบด้วยจุดเก็บข้อมูล 1 จุด พื้นที่ที่พูด ได้แก่ ต.ทัพราช อ.ตาพระยา

เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้ง 2 จังหวัด โดยดูการปรากฏและการเกาะกลุ่มของตำบลต่างๆ ในเขตภาษาหนึ่งๆ พบว่า เขตภาษาต่างๆที่พบใน 2 จังหวัดที่ศึกษา มีการเรียงลำดับจากจุดเก็บข้อมูลที่พบว่ามีการใช้ภาษาต่างๆจากมากไปหาน้อย ดังนี้ .

1. เขตภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นเขตภาษาที่มีพื้นที่จุดเก็บข้อมูลมากที่สุด คือ 55 จุด (52.88%) จุดเก็บข้อมูลเหล่านี้อยู่รวมตัวกันเป็นพื้นที่กว้างอยู่ติดต่อกันทั้ง 2 จังหวัด ซึ่งบริเวณดังกล่าวอยู่ติดต่อกับบริเวณจังหวัดที่พูดภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์
2. เขตภาษาไทยถิ่นกลาง เป็นเขตภาษาที่มีพื้นที่จุดเก็บข้อมูล 29 จุด (27.88%) จุดเก็บข้อมูลเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่รวมตัวกันทางด้านทิศตะวันตกในจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งบริเวณดังกล่าวอยู่ติดต่อกับบริเวณจังหวัดที่พูดภาษาไทยถิ่นกลาง ได้แก่ จังหวัดนครนายก และจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นเขตภาษาที่มีพื้นที่จุดเก็บข้อมูล 15 จุด (14.42%) มีพื้นที่อยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี 6 จุด และในจังหวัดสระแก้ว 9 จุด
4. เขตภาษาไทยโคราช เป็นเขตภาษาที่มีพื้นที่จุดเก็บข้อมูล 2 จุด (1.92%) อยู่ในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ซึ่งอยู่ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา
5. เขตภาษาเขมร เป็นเขตภาษาที่มีพื้นที่จุดเก็บข้อมูล 2 จุด (1.92%) อยู่ในอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งอยู่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา
6. เขตภาษาไทยถิ่นกลางควบคู่กับภาษาเขมร เป็นเขตภาษาที่มีพื้นที่จุดเก็บข้อมูลน้อยที่สุดเพียง 1 จุด (0.96%) อยู่ในอำเภอตาพระยา ซึ่งบริเวณดังกล่าวอยู่ติดต่อกับบริเวณที่พูดภาษาเขมรในอำเภอสะพานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 40 แผนที่แสดงเขตภาษาต่าง ๆ ในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว

